

ต้นทุนชีวิตในนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ: กรณีศึกษานักเรียนในโครงการโอลิมปิกวิชาการ ประจำปี 2556

นราทิพย์ ศรีจันทร์อินทร์ วท.ม.*, พนม เกตุมาน พ.บ., อ.ว.*
สุริยเดว ทรีปาตี พ.บ., วว.**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาต้นทุนชีวิตในนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับต้นทุนชีวิตในกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมการอบรมคัดเลือกครั้งที่ 2 โครงการจัดส่งผู้แทนประเทศไทยไปแข่งขันคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์โอลิมปิกระหว่างประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2556 จำนวน 110 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (ฉบับเยาวชน) วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนชีวิตด้วยโปรแกรม microsoft excel และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับต้นทุนชีวิตโดยใช้สถิติ chi-square

ผลการศึกษา พบว่าต้นทุนชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาต้นทุนชีวิตในรายพลัง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ 4 ใน 5 พลัง ได้แก่ พลังครอบครัว อยู่ในระดับดีมาก พลังตัวตน อยู่ในระดับดี พลังสร้างปัญญาและพลังเพื่อนและกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพลังชุมชน อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ซึ่งถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า เพศและชั้นเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตในทุกพลัง ส่วนสถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 และด้านพลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา และพลังเพื่อนและกิจกรรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ด้านพลังชุมชนไม่พบความสัมพันธ์ **สรุป** แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตเข้มแข็งในพลังตัวตนและครอบครัว ส่วนพลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ยังคงมีบางเรื่องที่ควรได้รับการส่งเสริมโดยเฉพาะกิจกรรมเรียนรู้ นอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือการเป็นจิตอาสา ทั้งนี้ต้องอาศัยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ ต้นทุนชีวิต แบบสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ โอลิมปิกวิชาการ

วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2557; 59(2): 151-162

* ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

** สถาบันเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

Life Assets in Academically Talented Students: Case Study of the Participants in International Mathematics and Science Olympiad 2013

Narathip Srichantr-intr M.Sc.* , Panom Ketumarn M.D.*

Suriyadeo Tripathi M.D.**

ABSTRACT

Objective : To evaluate the life assets of academically talented students and also to investigate the relationship of personal information and life assets.

Methods : This study was a descriptive research. Participants, obtaining by purposive sampling, were 110 high school students who took part in the second workshop of the International Mathematics and Science Olympiad (2013). The participants completed two sets of questionnaire: a demographic questionnaire and the Life Assets Questionnaire (Youth version). Data was analyzed by using the microsoft excel program for calculating scores of each power of life assets. The relationship of personal information and life assets was examined by chi-square.

Results : The overall life assets level of participants was moderate. A detailed examination of 5 facets indicated that 4 powers passed the criteria while one failed. Namely, the sample possessed an excellent level of power of family. Further, a power of self level was found to be good. A level of two powers i.e. power of intelligence and power of peer were moderate. However, a power of community level was low hence it was considered to the failed criteria. Relationship analyses suggested that gender and education level did not relate to any power. As for parents' marital status, it was found to be significantly related with power of self at the significant level of .001, with power of wisdom and power of peer at the significant level of .05. However, no relation was found with power of community.

Conclusion : The findings indicated that power of self and power of family were the strength of life assets of participants. As for the power of wisdom, power of peer and power of community, certain aspects should be improved, specifically extracurricular activities such as media, community wisdom, volunteering as well as religious rituals and practices. Therefore, concerned parties such as family, school and community would take notice of the situation and take part in creating necessary life assets for these adolescents.

Keywords : Life Assets, the Life Assets Questionnaire, academically talented students, International Mathematics and Science Olympiad

J Psychiatr Assoc Thailand 2014; 59(2): 151-162

* Department of Psychiatry, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

** National Institute for Child and Family Development, Mahidol University.

บทนำ

สืบเนื่องจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ก่อให้เกิดองค์การทางการศึกษาระดับแนวหน้าของสหรัฐอเมริกาในนาม “ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” ได้ผลักดันให้บรรจุทักษะแห่งอนาคตเข้าไปในระบบการศึกษา ซึ่งสาระสำคัญของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะชีวิตและการทำงาน และ 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และปรับตัวให้ทันพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา¹ สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ยึดแนวความคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมโดยมีคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสร้างจิตสำนึกที่ดีด้วย²

การเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนมีความจำเป็นอย่างมากเพราะเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เยาวชน ครอบครัว และสังคมเกิดภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง³ และทุนชีวิตนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการปรับตัวและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ในการสร้างคุณลักษณะที่ดี (ทุนชีวิต) เช่น รัสเซีย ฝรั่งเศส แคนาดา จีน ญี่ปุ่น หรือเวียดนาม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนด 40 ดัชนีชี้วัดคุณลักษณะที่ดีของเยาวชน (developmental assets)⁴ ปัจจุบันเครื่องมือนี้ได้รับความนิยมน้อยแพร่หลาย หลายรายงานการศึกษาพบว่า ยิ่งวัยรุ่นมีดัชนีชี้วัดคุณลักษณะที่ดีมากเท่าใด โอกาสที่วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ก็ยิ่งน้อยลงลงลงลง มีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สารเสพติด พฤติกรรม

การใช้ความรุนแรง หรือการมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่เดียวกันจะยังมีพฤติกรรมที่ดีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่น การประสบความสำเร็จในการเรียน พฤติกรรมเอื้อประโยชน์ แก่สังคม เป็นต้น⁵ สำหรับประเทศไทย นพ. สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาเป็นแนวคิดต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (life assets) เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของวัฒนธรรมและสังคม โดยได้ลงพื้นที่และสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 จนได้เป็นแบบสำรวจต้นทุนชีวิตประกอบด้วย 48 ตัวชี้วัด แบ่งออกเป็นพลัง 5 ด้าน คือ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังเพื่อนและกิจกรรม พลังสร้างปัญญา และพลังชุมชน⁶

ต้นทุนชีวิตนับเป็นปัจจัยสร้างหรือคุณลักษณะที่ดีทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นผลมาจากการได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตใหญ่ โดยได้รับอิทธิพลทั้งจากภายในตนเองและสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน อันจะส่งผลให้เด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงกล่าวได้ว่าต้นทุนชีวิตเป็นแนวคิดที่สำคัญดังจะเห็นได้จาก การนำแนวคิดนี้ไปสู่การดำเนินงานด้านนโยบายในหลายๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ด้านการศึกษา ด้านหน่วยงานการทำงานด้านเด็กและเยาวชน รวมถึงด้านนโยบายภาครัฐผ่านแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ปี พ.ศ.2555-2559³

จากการทบทวนวรรณกรรมและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะมีการศึกษาต้นทุนชีวิตในบริบทต่างๆ ทั้งในไทยและต่างประเทศ เช่น กลุ่มเยาวชนทั่วไป กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง กลุ่มเยาวชนด้อยโอกาส เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังคงมีการศึกษาในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย อีกทั้งไม่พบว่ามีการศึกษาในกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาต้นทุนชีวิตในเยาวชนกลุ่มนี้ เนื่องด้วยนักเรียนที่

มีความสามารถพิเศษทางวิชาการเป็นกลุ่มเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในอนาคต ผลการศึกษานี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตที่ดีได้อย่างเหมาะสมตรงกับลักษณะความต้องการของเยาวชนกลุ่มนี้ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาต้นทุนชีวิตในนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับต้นทุนชีวิตในกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดใดจุดหนึ่ง (cross sectional descriptive study) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งสิ้น 110 ราย ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมการอบรมคัดเลือกครั้งที่ 2 ในโครงการจัดส่งผู้แทนประเทศไทยไปแข่งขันคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์โอลิมปิกระหว่างประเทศประจำปี พ.ศ. 2556 ทั้งนี้ นักเรียนที่เข้าร่วมการศึกษาจะต้องสมัครใจและได้รับการยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการตรวจสอบและได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว (demographic data) ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นเรียน เกรดเฉลี่ย ความถนัดสาขาวิชา ศาสนา สถานภาพของบิดามารดา รวมไปถึงการพักอาศัยของนักเรียน
2. แบบสำรวจต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย (ฉบับเยาวชน) สำหรับช่วงอายุ 12-25 ปี ที่พัฒนาขึ้น

โดย สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ⁶ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวกทั้งสิ้น 48 ข้อ แบ่งเป็นพลัง 5 ด้าน ได้แก่ พลังตัวตน (15 ข้อ) พลังครอบครัว (8 ข้อ) พลังสร้างปัญญา (11 ข้อ) พลังเพื่อนและกิจกรรม (6 ข้อ) พลังชุมชน (8 ข้อ) ซึ่งแบบสำรวจชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.89 และมีความตรงเชิงเนื้อหาโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและการสำรวจเชิงคุณภาพแบบสนทนากลุ่ม (focus group) โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ผลต้นทุนชีวิตแต่ละพลัง ดังนี้ น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 60 ค่อนข้างน้อยร้อยละ 60-70 ปานกลางร้อยละ 70-80 ดี มากกว่าร้อยละ 80 ดีมาก หากคะแนน <60 ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบกลุ่ม ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามก่อน จากนั้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการตอบประมาณ 15-20 นาที ภายหลังจากการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจให้คะแนนตามหลักเกณฑ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
2. การวิเคราะห์ผลต้นทุนชีวิตรายด้านด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (microsoft excel) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยทีมงานสุขภาพเด็กและเยาวชน โดยคำนวณจากเปอร์เซ็นต์การตอบรายข้อหรือร้อยละของคะแนน
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับต้นทุนชีวิตในกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติ chi-square

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมการอบรมคัดเลือกผู้แทนประเทศไทยวิชาคณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ เคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ ครั้งที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2556 จำนวน 110 ราย เป็นเพศชายจำนวน 94 ราย (ร้อยละ 85.45) และหญิงจำนวน 16 ราย (ร้อยละ 14.55) กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 15-18 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 16.69 ปี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ร้อยละ 54.55) รองลงมาคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 24.55) และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 20.91) ตามลำดับ โดยร้อยละ 99.09 ของกลุ่มตัวอย่างมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่

ในช่วง 3.50 – 4.00 กลุ่มตัวอย่างอยู่ในกลุ่ม ความถนัดสาขาวิชาต่างๆ แบ่งออกเป็นสาขาชีววิทยา (ร้อยละ 30) และสาขาคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 29.09) ซึ่งอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน รองลงมา คือ สาขาคณิตศาสตร์ (ร้อยละ 17.27) สาขาคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 16.36) และสาขาฟิสิกส์ (ร้อยละ 7.27) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 99.09) ส่วนใหญ่มีสถานภาพครอบครัวในรูปแบบบิดาและมารดาอยู่ด้วยกันมากที่สุด (ร้อยละ 93.64) และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 69.09) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=110)

	ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	94	85.45
	หญิง	16	14.55
อายุ (ปี)	15	13	11.80
	16	28	25.50
	17	50	45.50
	18	19	17.30
ระดับชั้นเรียน	มัธยมศึกษาปีที่ 4	27	24.55
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	60	54.55
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	23	20.91
เกรดเฉลี่ยสะสม	3.00-3.49	1	0.91
	3.50-4.00	109	99.09
ความถนัดสาขาวิชา	คณิตศาสตร์	19	17.27
	คอมพิวเตอร์	18	16.36
	เคมี	32	29.09
	ชีววิทยา	33	30
	ฟิสิกส์	8	7.27
ศาสนา	พุทธ	109	99.09
	คริสต์	1	0.91
สถานภาพของบิดามารดา	อยู่ด้วยกัน	103	93.64
	แยกกันอยู่	7	6.36
ภูมิลำเนา	กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	76	69.09
	ต่างจังหวัด	34	30.91

กลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตในภาพรวมเท่ากับ ร้อยละ 68.94 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายพลังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตผ่านเกณฑ์ 4 พลัง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ พลังครอบครัว อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 82.39) พลังตัวตนอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 74.06) พลังสร้างปัญญาและพลังเพื่อนและกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.82 และ 63.08 ตามลำดับ) ส่วนพลังชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 50.45) ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาต้นทุนชีวิตที่มีคะแนนต่ำสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ฉันมีเพื่อนบ้านที่สนใจและให้กำลังใจฉัน (ร้อยละ

35.76) ฉันร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเป็นประจำและมีเพื่อนบ้านคอยสอดส่องและดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม (ร้อยละ 40.30) ฉันได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน (ร้อยละ 42.73) ฉันสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทย์ ทิว สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ (ร้อยละ 43.33) และฉันรู้สึกว่าคุณค่าของคนในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชน (ร้อยละ 45.76) ตามลำดับ (ตารางที่ 2 และ 3)

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัดข้อที่มีเปอร์เซ็นต์การตอบรายข้อน้อยที่สุด 5 อันดับแรก

พลัง	ข้อความ	ร้อยละ
ชุมชน	ฉันมีเพื่อนบ้านที่สนใจและให้กำลังใจฉัน	35.76
ชุมชน	ฉันร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนเป็นประจำ	40.30
ชุมชน	ฉันมีเพื่อนบ้านคอยสอดส่องและดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม	42.73
สร้างปัญญา	ฉันสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทย์ ทิว สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ	43.33
ชุมชน	ฉันรู้สึกว่าคุณค่าของคนในชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของเด็กและเยาวชน	45.76

ตารางที่ 3 ต้นทุนชีวิตที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง จำแนกตามรายพลัง (N=110)

พลัง	จุดอ่อน	จุดแข็ง
ตัวตน (ร้อยละ 74.06)	ฉันกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ฉันเชื่อ เช่น กล้าเสนอความคิดเห็นแม้ว่าบางครั้งจะมีความเห็นแตกต่างจากผู้อื่น (ร้อยละ 65.45)	ฉันกล้าปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง (เช่น เพศสัมพันธ์ ยาเสพติด ความรุนแรง และสื่อที่ไม่ดี) (ร้อยละ 83.64)
ครอบครัว (ร้อยละ 82.39)	ฉันสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทย์ ทิว สื่อประเภทอื่นๆ ภายในครอบครัวเป็นประจำ (ร้อยละ 72.73)	ฉันรู้สึกปลอดภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัวตัวเอง (ร้อยละ 90.61)
สร้างปัญญา (ร้อยละ 68.82)	ฉันสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยน เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อ เช่น วิทย์ ทิว สื่อประเภทอื่นๆ กับครูเป็นประจำ (ร้อยละ 43.43)	ฉันอยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบและรู้จักแบ่งปันผู้อื่น (ร้อยละ 86.36)
เพื่อนและกิจกรรม (ร้อยละ 63.08)	ฉันร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือประกอบพิธีกรรมเป็นประจำ (ร้อยละ 46.36)	ฉันมีเพื่อนสนิทที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ฉันทำดี (ร้อยละ 73.03)
ชุมชน (ร้อยละ 50.45)	ฉันมีเพื่อนบ้านที่สนใจ และให้กำลังใจฉัน (ร้อยละ 35.76)	ฉันมีผู้ใหญ่อื่นนอกเหนือจากผู้ปกครองที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ทำตาม (ร้อยละ 73.94)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับต้นทุนชีวิตพบว่า เพศและชั้นเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตในทุกพลัง ขณะที่สถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ในพลังตัวตน และที่ระดับ 0.05 ในพลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา และพลังเพื่อนและกิจกรรม (ตารางที่ 4) โดยพบว่าสัดส่วน

ของผู้ที่ผ่านเกณฑ์ต้นทุนชีวิตที่มีสถานภาพครอบครัวในรูปแบบบิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน มีสัดส่วนสูงกว่าผู้ที่ผ่านเกณฑ์ต้นทุนชีวิตที่มีสถานภาพครอบครัวในรูปแบบบิดาและมารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน ส่วนพลังชุมชนไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพครอบครัวกับต้นทุนชีวิต

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับต้นทุนชีวิต (N=110 คน)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ต้นทุนชีวิต				
	พลังตัวตน	พลังครอบครัว	พลังสร้างปัญญา	พลังเพื่อนและกิจกรรม	พลังชุมชน
เพศ	.760	.760	.890	.268	.354
ระดับชั้นเรียน	.219	.779	.334	.709	.991
สถานภาพครอบครัว	.001***	.042*	.031*	.020*	.052

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตโดยรวมเท่ากับร้อยละ 68.94 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาพลังพบว่า มีคะแนนต้นทุนชีวิตในพลังตัวตนและพลังครอบครัวอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่เคยสำรวจในประเทศไทย^{3,7,8} และพลังชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายตามรายละเอียดดังนี้

1) พลังตัวตน ถือเป็นแกนสำคัญ เป็นการรวมพลังคุณค่าในตนเอง จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสูงในเรื่องการกล้าปฏิเสธพฤติกรรมเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็น เพศสัมพันธ์ ยาเสพติด ความรุนแรง และสื่อที่ไม่ดี การพยายามแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสติ ปัญญามากกว่าอารมณ์ การให้คุณค่าในเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งมีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตน แสดงให้เห็นว่าเยาวชนกลุ่มนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญของพลังตัวตน ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง

และการยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการเรียน มีแนวโน้มจะมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง สามารถปรับตัวได้ดีและได้รับการยอมรับทางสังคม^{9,10} ส่งผลให้พวกเขาเกิดความมั่นใจ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความพึงพอใจในชีวิต สิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทักษะการปฏิเสธต่อพฤติกรรมเสี่ยง หรือทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น การจัดการกับความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เป็นต้น

ทั้งนี้ มีจุดน่าสนใจว่าจุดอ่อนของพลังนี้ คือการกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ตนเชื่อ การวางแผนและตัดสินใจก่อนลงมือทำ รวมถึงการมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจนสะท้อนให้เห็นว่าแม้เยาวชนกลุ่มนี้จะมีความสามารถทางการเรียนดี มีสติปัญญาสูงกว่า แต่ก็ยังคงมีปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกับเยาวชนทั่วไปในวัยเดียวกัน^{3,8} สิ่งสำคัญคือการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความเข้าใจในเรื่องของความแตกต่างทางความคิด กล้าที่จะเสนอ

ความคิดที่แตกต่างอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ อีกทั้งเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ วางแผน หรือตั้งเป้าหมายชีวิตด้วยตนเอง

2) พลังครอบครัว เป็นเหมือนภูมิคุ้มกันชีวิต กล่าวคือ ครอบครัวจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมเด็กและเยาวชน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนด้านความรู้สึกลดลง ภัย อบอุ่น และมีความสุขเมื่ออยู่ในครอบครัวเป็นอันดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าเยาวชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในครอบครัว ที่มีอบความรัก ความอบอุ่น และความเอาใจใส่เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ¹¹ และหลายการศึกษาพบว่า แรงเสริมจากบิดามารดา และสภาพแวดล้อมทางบ้าน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยิ่งไปกว่านั้นยังพบด้วยว่า การอบรมเลี้ยงดูโดยให้ความรักนั้น พฤติกรรมต่างๆ ที่บิดามารดาแสดงออก เช่น การให้ความช่วยเหลือหรือการแก้ไขปัญหา การให้คำปรึกษา เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ส่งผลต่อความรู้สึกลึกหรือสภาพทางจิตวิทยาของเด็ก เช่น ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน การเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน รวมทั้งส่งเสริมลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการเรียน¹²⁻¹⁴

อย่างไรก็ตามยังมีจุดที่ควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมคือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อประเภทต่างๆ ในครอบครัว ถึงแม้ผลการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวไทยของสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล¹⁵ พบว่ากิจกรรมที่ส่วนใหญ่สมาชิกในครอบครัวได้ทำร่วมกัน คือการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุร่วมกัน มีถึงร้อยละ 58.7 สะท้อนให้เห็นว่าแม้จะมีการดูโทรทัศน์ร่วมกัน แต่ยังคงขาดการปฏิสัมพันธ์กัน ฉะนั้นควรส่งเสริมให้มีการเปิดประเด็นพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างบิดามารดา และบุตร ในระหว่างการรับชมหรือหลังจบรายการทางโทรทัศน์เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักแยกแยะคิดอย่างมีวิจารณญาณ และรู้เท่าทันในการเลือกเสพ

สื่อ รวมถึงแนะแนวทางการรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อีกด้วย

3) พลังสร้างปัญญา เป็นพลังที่มีความหมายมากในช่วงวัยเรียน เนื่องจากเยาวชนอยู่ในระบบโรงเรียน โรงเรียนจึงมีผลต่อทักษะชีวิต โดยเฉพาะครูจะมีบทบาทสำคัญมาก จากการวิจัยพบว่าข้อที่ตอบสูงสุด คือฉันอยากเรียนให้ได้ดี ไม่เอาเปรียบ และรู้จักแบ่งปันผู้อื่น รองลงมาคือ รู้สึกรักและผูกพันกับสถาบันการศึกษา และรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในสถาบันการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างนอกจากจะมีความสามารถทางการเรียนแล้วยังเป็นผู้ที่มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปันผู้อื่นอีกด้วย นอกจากนี้ยังเห็นถึงเจตคติที่ดี ต่อสถาบันการศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของสถาบันการศึกษาของนักเรียนกลุ่มนี้อีกด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาที่พบว่าสภาพของระบบโรงเรียน ทัศนคติทางการเรียน และความรู้สึกลึกต่อครูและโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน^{16, 17}

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุงในพลังนี้ คือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวเกี่ยวกับสื่อกับครูเป็นประจำ (เช่นเดียวกับบิดามารดา) โดยเป็นที่ทราบกันดีว่าปัจจุบันสื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อค่านิยมและวิถีชีวิตส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชน แต่การเผยแพร่สื่อต่างๆ ยังไม่มีบทบาทต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม สะท้อนได้จากรายการโทรทัศน์ที่มีภาพความรุนแรง และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ซึ่งส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ¹⁸ อีกทั้งช่องทางของสื่อเหล่านั้นมีมากมายและเข้าถึงได้ง่าย ฉะนั้นการห้ามให้เยาวชนเสพสื่อเหล่านั้นไปได้อ่อนช้อยยาก เพียงแต่จะหาอย่างไรให้เกิดการเสพสื่ออย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพและการพูดคุยอย่างเข้าใจในเรื่องสื่อไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้กับเยาวชนเกี่ยวกับสื่อที่มีคุณค่าและสื่อที่ควรหลีกเลี่ยง รู้ถึงประโยชน์และโทษของสิ่งเหล่านั้น ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากครอบครัวและโรงเรียนเป็นสำคัญ

4) พลังเพื่อนและกิจกรรม เป็นพลังที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่พลังเยาะเย้ยอยากรู้ อยากลอง และชอบทำกิจกรรมเป็นกลุ่มกับเพื่อน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดีและชักนำให้ทำดี สามารถอธิบายได้ตามหลักพัฒนาการทางจิตใจของวัยรุ่น¹⁹ ซึ่งเป็นวัยที่ให้ความสนใจกับเพื่อนมาก ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อทั้งแนวคิด ค่านิยม ระเบียบจรรยาบรรณ การแสดงออกและการแก้ปัญหาในชีวิต ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อน ฉะนั้นการอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดี ย่อมพากันทำแต่สิ่งที่ดีตามไปด้วย

อย่างไรก็ตามพบว่าการร่วมกิจกรรมทางศาสนาหรือประกอบพิธีกรรมเป็นประจำเป็นจุดอ่อนที่สุดในพลังนี้ จากรายงานการสำรวจสภาวะเยาวชนไทย ปี พ.ศ. 2541²⁰ ที่พบว่าเยาวชนประมาณร้อยละ 70 มีโอกาสไปทำบุญเฉพาะในวันสำคัญหรือประมาณปีละ 1-2 ครั้งเท่านั้น แต่ยังคงมีความเชื่อตามหลักศาสนาค่อนข้างสูง หากพิจารณาข้อมูลดังกล่าวผนวกกับผลการศึกษานี้ จะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับศาสนาและศาสนาก็ยังคงเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจอยู่ แต่อาจจะขาดการเข้าถึงในการปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอยู่เสมอ โดยการสร้างทัศนคติที่ดีต่อศาสนาแก่เยาวชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ยึดเอาหลักคำสอนของศาสนามาเป็นที่พึ่งทางใจ และนำหลักธรรมคำสอนในศาสนาที่พวกเขา นับถือมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5) พลังชุมชน เป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร เป็นมิตรไมตรี มีความอบอุ่นปลอดภัยในชุมชน การมีกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงเรื่องของจิตอาสาด้วย จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพลังชุมชนในระดับต่ำ (ไม่ผ่านเกณฑ์) และเมื่อพิจารณาจุดอ่อน 10 อันดับคะแนนแรกพบว่าจุดอ่อนส่วนใหญ่อยู่ใน

พลังชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรณีเพื่อนบ้านที่สนใจคอยสอดส่อง ดูแลและให้กำลังใจ การได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่า ตลอดจนการร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจในทุกกลุ่มตัวอย่าง^{3,8} แสดงให้เห็นว่าเยาวชนในกลุ่มนี้ยังขาดปฏิสัมพันธ์กับทางชุมชน และการทำกิจกรรมจิตอาสา สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าสังคมไทยมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น มีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ขณะที่ภาคส่วนต่างๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ แต่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ¹⁸ นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุที่เยาวชนไม่ได้ลงมือช่วยเหลือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มากนักเป็นเพราะเยาวชนมองว่าการกระทำตัวเป็นพลเมืองดีถือเป็นการช่วยเหลือชุมชนหรือสังคมอยู่แล้ว²⁰ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องอาศัยการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน อาจจะอาศัยแกนนำโดยบิดามารดา ครู เพื่อน หรือผู้นำชุมชน เป็นต้น รวมทั้งการสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนร่วมในชุมชนให้มากขึ้น

ขณะเดียวกันพบว่าเยาวชนในกลุ่มนี้มีความรู้สึกอบอุ่น มีความสุข และภูมิใจในวิถีชีวิตเมื่ออยู่ในชุมชน พร้อมทั้งมีบุคคลในชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือได้อย่างสบายใจ สะท้อนให้เห็นว่าสภาพชุมชนที่อาศัยอยู่ยังคงมีปัจจัยพื้นฐานที่ดีในเรื่องของความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจในการพูดคุยให้คำปรึกษา และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ พบว่าเพศและชั้นเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตในทุกพลัง ขณะที่สถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 4 พลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญาและพลัง

เพื่อนและกิจกรรม ส่วนต้นทุนชีวิตด้านพลังชุมชน ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยพบว่าสัดส่วนของผู้ที่ผ่านเกณฑ์ต้นทุนชีวิตที่มีสถานภาพครอบครัวในรูปแบบบิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีสัดส่วนสูงกว่า ผู้ที่ผ่านเกณฑ์ต้นทุนชีวิตที่มีสถานภาพครอบครัวในรูปแบบบิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการอบรม สั่งสอน หล่อหลอมทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติต่างๆ สิ่งที่ยาวชนได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจะเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด ความภาคภูมิใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังเห็นได้จากการศึกษาที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองมากที่สุด²¹ ทั้งนี้ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่สำคัญ เพราะอยู่ในระยะกำลังหาเอกลักษณ์ของตนเอง ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของ Erikson²² หากวัยรุ่น มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองในทางที่ดีก็ส่งผลต่อความเชื่อมั่น การเห็นคุณค่า การมองเห็นความสามารถในตนเอง โดยส่วนใหญ่วัยรุ่นมักจะมีมุมมองเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเองในทางที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน มีความเชื่อความศรัทธาในความสามารถตน และเชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหามานในชีวิตได้²³ จึงอาจกล่าวได้ว่า การเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองของเยาวชน ซึ่งเป็นแกนสำคัญของต้นทุนชีวิตในส่วนพลังตัวตนนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตด้านต่างๆ รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นอันเป็นส่วนประกอบของต้นทุนชีวิตในพลังอื่นๆ ตามมาอีกด้วย ขณะที่ครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังต้องรับภาระหนักในการเลี้ยงครอบครัวเพียงผู้เดียว ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนและช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดจนถึงประสบความเครียดและว่าหวั่นประกอบกับผลการศึกษาที่พบว่า เด็กที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดาอย่างพร้อมหน้าจะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่าเด็กในครอบครัวปกติ²⁴ สิ่งเหล่านี้ในอนาคตอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนกลุ่มที่อยู่กับบิดาหรือมารดาตามลำพัง

มีต้นทุนชีวิตในพลังต่างๆ อยู่ในระดับต่ำกว่าเยาวชนที่มีครอบครัวสมบูรณ์ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในครอบครัว เป็นต้นว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา บรรยากาศและความสัมพันธ์ในครอบครัว ตลอดจนทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญต่อการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตของเยาวชนทั้งสิ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยยังไม่พบว่าผู้ใดศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง รวมถึงการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นจุดสังเกตที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไปว่า สถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตในทิศทางใดและอย่างไร หรือการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อหาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลดังกล่าว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนชีวิตด้านพลังตัวตนและครอบครัวอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มนี้ได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากครอบครัว อันส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ยึดมั่นในพฤติกรรมที่ดี และสามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นได้ ถึงแม้ผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่มีครอบครัวสมบูรณ์จะมีต้นทุนชีวิตมากกว่านักเรียนที่อยู่กับบิดา/มารดาตามลำพังในเกือบทุกพลัง แต่อย่างไรก็ตามพลังครอบครัวก็ยังคงเป็นต้นทุนชีวิตที่เข้มแข็งที่สุดในทั้งสองกลุ่ม ส่วนพลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ยังคงมีบางเรื่องที่เราควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนร่วมหรือจิตอาสา หรือแม้กระทั่งการเข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งนี้จำต้องอาศัยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยเติมเต็มให้เยาวชนกลุ่มนี้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพต่อไป

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนในโครงการโอลิมปิกวิชาการ ประจำปี พ.ศ. 2556 เท่านั้น มิได้ครอบคลุมเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการในประเทศไทยได้ทั้งหมด จึงควรทำการศึกษาในกลุ่มอื่นๆ ที่หลากหลายสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป เพื่อให้สามารถหาลักษณะเฉพาะของเยาวชนกลุ่มนี้ได้อย่างชัดเจนในหลากหลายแง่มุมมากยิ่งขึ้น หรือทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มนักเรียนทั่วไป เพื่อศึกษาว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน จะมีระดับต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไรก็ตามตลอดจนทำการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มนักเรียนการศึกษานอกระบบด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หัวหน้าโครงการโอลิมปิกวิชาการ คณาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมถึงนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาคั้งนี้

การศึกษาคั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนวิทยานิพนธ์บัณฑิตศึกษา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

1. Kay K. Foreword 21st Century Skills: Why They Matter, What They Are, and How We Get There. In: Bellanca J, Brandt R, editors. 21st Century Skills: Rethinking how students learn. Bloomington (IN): Solution Tree Press; 2010: 13-28.
2. National Economics and Social Development Board [Internet]. Bangkok: The Office; c 2008 [updated 2012; cited 2012 Jul 4]. The Eleventh National Economic and Social Development

Plan (2012-2016). Available from: <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>.

3. Tripathi S. Life assets of Thai children and youth. 5th ed. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand; 2011.
4. Search Institute [Internet]. Minneapolis: The Organization; c 2012-14 [updated 2014; cited 2012 May 31]. Developmental Assets lists. Available from <http://www.search-institute.org/survey-services/surveys/developmental-assets-profile>.
5. Murphey DA, Lamonda KH, Carney JK, Duncan P. Relationships of a brief measure of youth assets to health-promoting and risk behaviors. J Adolesc Health 2004; 34:184-91.
6. Tripathi S, Sungthong P, Salachan S. User Guide on Life Assets Inventory for Thai Children and Youth (youth version). 2nd ed. Bangkok: Appa printing group; 2010.
7. Tripathi S. The National survey of Life assets of secondary school students in Thailand. J Pediatr 2013; 162:36-43.
8. Tripathi S, Sungthong P, Salachan S. From positive life assets to social immunization. Proceedings of the Life Assets Activities to Reinforcement of Cultural Context; 2011 Dec 19-24; Nakhon Nayok, Thailand. n.p.; 2011.
9. Pongkan R. The Relationship of Self-Esteem, Moral Reasoning, Child Rearing Practince and Learning Achievement of Mathayomsuksa III Student in Educational Opportunity Expansion School, Khon Kaen Province [dissertation]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2000.

10. Promchai D. Some factors on personal characteristics and environment contributed to life skills of undergraduate students in Mahidol University [dissertation]. Bangkok: Srinakharinwirot University; 2010.
11. Permanent Secondary, Ministry of Education. Factors affecting academic achievement of secondary school students. Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand; 2006.
12. Sriphanit K. The casual factors influencing English achievement of Matthayomsuksa one students in schools under the office of Sakon Nakhon provincial primary education [dissertation]. Mahasarakham: Mahasarakham University; 2003.
13. Deenornpho S. Causal factors affecting to science subject achievements of mattayomsuksa 3 students under the Jurisdiction of secondary educational service area office 30 [dissertation]. Chaiyaphum: Chaiyaphum Rajabhat University; 2011.
14. Moonmaung S. Academic achievement of the lower secondary students: an analysis of linear structural relation models [dissertation]. Nakhon Pathom: Mahidol University; 1996.
15. Chompikul J, Suthisukon P, Sueluerm K, Dammee D. Relationship in Thai Families. Nakhon Pathom: ASEAN Institute for Health Development, Mahidol University; 2009.
16. Changpradub A. Factors affecting on interpersonal relationship between students and their peer groups of the third level, secondary grades 1-3 students of Inburi school in Inburi distric, Singburi province [dissertation]. Bangkok: Srinakharinwirot University; 2007.
17. Scales PC, Gibbons JL. Extended family members and unrelated adults in the lives of young adolescents: A research agenda. *J Early Adolesc* 1996; 16:365-89.
18. Permanent Secretary, Ministry of Education [Internet]. Bangkok: The Office; c 1999-2014 [updated 2014; cited 2012 May 15]. The Eleventh Educational Development Plan (2012-2016). Available from: <http://www.bps.moe.go.th/download/planedu55-59.pdf>.
19. Ketumarn P. Adolescent Mental Health. In: Piyaanun M, Wuntanasiri C, Sunsaneewittayakul P, editors. *Undestanding Adolescents*. Bangkok: P. A. Living; 2005: 87-119.
20. Sethaput C, Varangrut A, Boonchaiwatthana J. Survey of Thai Youth 1998. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University; 1998. Report no.: 235.
21. Meemuk C. Factors affecting self-esteem of the upper secondary school students, Mueang district, Chiang Rai province [dissertation]. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2009.
22. Fleming JS. Psychological perspectives on human development [Internet]. n.p.; c 2004 [updated 2008; cited 2013 Jun 18]. Available from: <http://swppr.org/Textbook/Contents.html>
23. Berk LE. *Development through the lifespan*. Boston: Allyn & Bacon; 1998.
24. Chooto N, Chamnanwache W, Kannasod K, Sanithwong Na, Ayuthaya T. Problem prevention in children with a single parent. Bangkok: National Youth Bureau; 2002.